Eeva Raevaara
Neuvotteleva virkamies
Sosiaali- ja terveysministeriö
14.4.2026

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: E 15/2026 vp Valtioneuvoston selvitys: Tasa-arvon unioni: HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2026−2030; Komission tiedonanto

Euroopan komissio hyväksyi 8.10.2025 HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian 2026−2030 (COM(2025) 725 final). Strategia toimii pohjana komission työlle seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvon edistämiseksi seuraavan viiden vuoden ajan, ja se on yksi komission Tasa-arvon unioni -aloitteista.

Strategia keskittyy komission toimiin HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvon edistämiseksi. Strategia sisältää myös komission suosituksia ja tukitoimia jäsenmaille.

Strategia on järjestyksessään toinen EU:n laajuinen strategia tällä alueella. Strategian valmistelussa hyödynnettiin edellisen HLBTIQ-strategian (2020−2025) toimeenpanoa, laajaa tietopohjaa sekä jäsenmaiden ja eri sidosryhmien kuulemista. 20 jäsenmaata, mukaan lukien Suomi, allekirjoitti julkilausuman, jossa vaadittiin lisätoimia ja sitouduttiin tekemään yhteistyötä komission kanssa uuden strategian laatimiseksi.

Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) tutkimukset osoittavat, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden kokema syrjintä ja turvattomuus ovat edelleen yleisiä EU:ssa. FRA:n vuoden 2023 kyselytutkimuksen mukaan 37 prosenttia HLBTIQ-henkilöistä koki syrjintää tutkimusta edeltäneiden 12 kuukauden aikana. 67 prosenttia HLBTIQ-henkilöistä ilmoitti kohdanneensa kouluaikanaan kiusaamista, naurunalaiseksi tekemistä, härnäystä, loukkaamista tai uhkailua.

Strategian päätavoitteet

Strategia rakentuu kolmen pääpilarin varaan. Näitä ovat HLBTIQ+ -henkilöiden suojelu, voimaannuttaminen ja yhtäläisten oikeuksien turvaaminen yli rajojen.

Suojelun osalta strategia painottaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden suojelemista väkivallalta, vihapuheelta ja haitallisilta käytännöiltä. Komission toimet kohdistuvat tällä alueella muun muassa tutkimukseen eheytystoimien yleisyydestä ja niiden vaikutuksista sekä toimiin vihapuheen ja häirinnän torjumiseksi erityisesti verkkoympäristössä. Yllä mainitun FRA:n tutkimuksen mukaan 63 prosenttia HLBTIQ-henkilöistä kertoi kohdanneensa verkossa väkivaltaan yllyttävää vihamielistä sisältöä usein tai jatkuvasti.

Toinen pääpilari keskittyy HLBTIQ+ -henkilöiden **voimaannuttamiseen sekä vaikutusmahdollisuuksien ja osallisuuden** lisäämiseen. Komissio tukee jäsenvaltioita koulutuksen tasa-arvon edistämisessä, terveydenhuollon ammattilaisten kouluttamisessa

ja syrjinnän ehkäisyssä työmarkkinoilla. Lisäksi strategia muun muassa tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä.

Strategian kolmannen pilarin tavoitteena on turvata HLBTIQ+-henkilöiden oikeudet yli rajojen, niin EU:n sisällä kuin maailmanlaajuisesti. Komissio muun muassa tukee jäsenvaltioita lainsäädännön yhdenmukaistamisessa ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa ja vahvistaa yhteistyötä YK:n ja muiden ihmisoikeusmekanismien kanssa.

Strategialla pyritään sitouttamaan kaikki hallinnon tasot perusoikeuksien sekä tasa-arvon ja syrjimättömyyden turvaamiseen. Nämä oikeudet on vahvistettu EU:n sopimuksissa ja perusoikeuskirjassa, ja ne ovat osana unionin lainsäädäntöä oikeudellisesti sitovia. Strategian onnistunut täytäntöönpano edellyttää Euroopan parlamentin, neuvoston, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista ja yhteistyötä.

Komissio kehottaa kaikkia jäsenvaltioita hyväksymään kansalliset HLBTIQ+-tasa-arvoa koskevat toimintasuunnitelmat vuoteen 2027 loppuun mennessä.[1]

Suomen kanta

Suomen kantoja on muodostettu selvityksessä E7/2025 vp sekä hallituksen yhdenvertaisuustiedonannossa, joissa todetaan seuraavasti:

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Suomi edistää pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa. (Komission vuoden 2025 työohjelma; Suomen ennakkovaikuttamisen painopisteet, E-kirje E7/2025).

Kansainvälisissä yhteyksissä Suomi jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaansa mm. naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi. Myös EU:ssa Suomi jatkaa edellä mainitun linjansa mukaisesti edelleen sukupuolten tasa-arvon ml. itsemääräämisoikeuden (SRHR) ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevien asioiden edistämistä. (Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, 31.8.2023).

Suomen kantoja tarkennetaan seuraavasti:

Suomi pitää lähtökohtaisesti tärkeänä EU:n uutta HLBTIQ+ strategiaa ja sen sisältämiä keinoja edistää HLBTIQ+ -henkilöiden tasa-arvoa Euroopan unionissa. Suomi myös pitää komission strategiassa ehdottamaa kansallista toimintasuunnitelmaa hyvänä keinona saavuttaa strategiassa asetettuja tavoitteita.

[1] Syksyyn 2025 mennessä 13 jäsenmaata oli hyväksynyt kansallisen toimintasuunnitelman tai strategian.